

Hond of kat

bloemlezing

Leer- en oefenboek

ISBN: 978-90-813963-9-4

NUR: 100

In "**Hond of kat**" wordt aan de hand van regels uitgelegd wanneer je **d** of **t** gebruikt als je een t-klank aan het eind van een woord hoort. Vanaf **groep 4** is "Hond of kat" goed inzetbaar. Er is ook les- en oefenmateriaal in opgenomen dat geschikt is voor **hogere groepen**. De verlengingsregel wordt vaak alleen maar toegepast op korte woorden. Maar de regel geldt ook voor woorden als vooruitstrevend, haatdragend, kwaadheid, stommititeit, uitstekend, hartverscheurend, enz.

Tevens wordt de **woordenschat** uitgebreid met woorden als gelaat, burcht, biljet, koord, plint, afgrond, pont, pond enz.

Inhoud

	pagina
1 Deel 1 Dingen	4
2 Controledictee 1	12
3 Deel 2 Woorden met ch of g aan het eind	13
4 Controledictee 2	15
5 Deel 3 Door elkaar moeilijker	16
6 Controledictee 3	21
7 Deel 4 Verkleinwoorden	22
8 Deel 5 Door elkaar	25
9 Deel 6 -heid	27
10 Deel 7 -teit en -tijd	29
11 Controledictees om voor te lezen	31
12 Eindtoets	32

Deel 1 Zelfstandige naamwoorden (je kunt er **de**, **het** of **een** voor zetten)

Zeg de woorden hond en kat eens. Welke klank hoor je achteraan? Juist, een **t**-klank. De letters **d** en **t** klinken hier hetzelfde: ze klinken als een t.

Als je de woorden langer maakt (in het meervoud zet), hoor je wel verschil.

Je zegt:

Je zegt:

één hond**d**, twee hond**en**. één kat**t**, twee katt**en**.

Je hoort een **d**.

Je hoort een **t**.

enkelvoud	meervoud
 <p>hondd</p>	 <p>honden</p>

enkelvoud	meervoud
 <p>katt</p>	 <p>katten</p>

Hoor je aan het eind van een woord een **t**, maak het woord dan langer.

Dan hoor je vanzelf of het om een **d** of een **t** gaat.

Oefening 1 Probeer maar eens. Vul in: d of t.

hon___ twee honden

voe___ zes voeten

hoe___ drie _____

taar___ acht _____

kran___ vijf _____

tan___ tien _____

Oefening 2 Zet de woorden van oefening 1 in de goede rij.

d

Oefening 3 Kies uit de volgende letters en maak een bestaand woord.

m h t k str b l r kr pl

één

___and

___and

___and

twee

___anden

___anden

___anden

t?

kaar___

broo___

Oefening 5 Zet de woorden in de goede rij en maak ze langer.

	d	t	
brand	brand - branden		staart
tand			vrucht

Oefening 6 Vul in: d of t. Maak langer en luister goed.

Ik ga in ba__ Wij bouwen een hu__
Ik lig nog in be__ Ik graaf een ga__

Oefening 7 Maak rijmwoorden. Kies uit de volgende letters.

__ast
__ast
__ast

g h r m t v p k c b

__est
__est
__est

__ent
__ent
__ent

__oot
__oot
__oot

Oefening 8 Vul in: d of t. Maak langer en luister goed.

pi__
go__

be__
zaa__

li__
ka__

ba__
pu__
—

Oefening 9 Vul in: d of t

Ik vind taar__ lekker. Eet je bor__ eens leeg!
Het bla__ valt van de boom. Een euro is een mun__.
Ik heb een won__ aan mijn han___. Ik koop een nieuw hem__.

Oefening 10 Maak de woorden korter. Zet ze in het enkelvoud

vrienden	- vriend	maten	- maat	daden	-
naden	-	kasten	-	bruiden	-

Oefening 11 Maak de zin af. Vul d of t in.

1. Zit die mei_ bij ons in de groep?
2. Mijn haar zit in de kli_.
3. Heb jij de vaa_ al gedaan?

Oefening 12 Maak de zin af.

1. Het eten ligt op je b_____.
2. Vijftig en vijftig is samen h_____.
3. Een banaan, appel of druif noemen we f_____.
4. In de keuken draagt moeder een sch_____ bij het koken.

Oefening 13 Vul in: d of t

Voetbal

Mijn vrien__ Kees zit op voe__ bal. Ik had deze maan__ zin om te gaan kijken. We waren ruim op tij__. Ik ging alvast naar het vel__. Het was gelukkig niet koud en de luch__ was blauw.

Oefening 14 WOORDZOEKER

Zoek en kleur woorden met een d of t achteraan.
Alle woorden staan van links naar rechts.

j	t	e	n	t	e	h	l	i	d
p	l	a	a	t	e	h	a	r	d
b	b	a	d	t	t	ij	d	h	e
b	o	t	t	k	a	a	r	t	
z	a	a	d	g	o	p	o	s	t
e	s	t	r	a	n	d	d	g	e

Zet de letters die je in de puzzel over hebt achter elkaar.

Wat staat er dan?

Oefening 15 Schrijf de woorden bij de plaatjes.

	lijs_		boch_
	ten_		staar_
	zwaar_		slo_

Oefening 16 Kruiswoordpuzzel

		1				2	3					
4					5							
							6		7			
			8									
								9				
		10					11			12		

horizontaal →

verticaal ↓

2	Ligt op de grond.	1
4	Heeft een ridder in zijn hand.	3
6	Is in een vulpen, daar schrijf je mee.	4
8	Haar onder je kin.	5
9	Daar kun je in, als je schoon wilt worden.	7
10	Je eet van je ...	8
14	Is in je mond. Daar bijt je mee.	11

Oefening 17 Vul in: d of t

Een mun__ van één euro is honder__ eurocen__ waard.

Een vrien__ kun je ook een kameraa__ of een maa__ noemen.

Heb je last van de wra__ op je han__ of van die op je kui__?

Oefening 18 Vul in: d of t

In het wou__ ligt veel hou__.
Dat kin__ heeft een won__ aan zijn mon__.
In zijn lan__ is hij een hel__.

Oefening 19 Vul het goede woord in.

huid
boord
hoofd
strand
wind
hoed
tand
draad
zaad

Ik heb haar op mijn _____.
Pak jij even een naald en _____?
Uit _____ groeit een boom of plant.
De _____ waait hard.
Ik heb een _____ door mijn lip.
Ik heb een rode _____ door de zon.
Ik ben aan _____ van een schip.
Hij stoot steeds zijn _____.
Op mijn hoofd heb ik een _____.

Langer maken??

Oefening 20 Wat kun je eten?

taar__		tomaa__		kren__
	frui__		kroke__	
pi__		wors__		rijs__
	zaa__		noo__	
vruch__		frie__		broo__

Oefening 21 Vul het goede woord in.

schat
 staart
 krant
 tent
 lift

Ik lees de _____.

Het water van het dak stroomt in de _____.

Hij schopte de bal te hard. Nu is de _____ stuk.

Ga jij met de _____ omhoog?

De boer brengt _____ op zijn land.

Controledictee 1

Vraag of iemand controledictee 1 op blz. 32 wil voorlezen.
 Schrijf alleen de woorden met d of t op.

1		7		13	
2		8		14	
3		9		15	
4		10		16	
5		11		17	
6		12		18	

Deel 2 **Woorden die iets over een ander woord zeggen**

In dit hoofdstuk woorden die iets over een ander woord zeggen,
 woorden die je niet vaak in het meervoud zult zien.

Je kunt niet zeggen: één goed, twee goeden.

Maar ook bij deze woorden geldt: maak langer en je hoort of het om een d of
 een t aan het eind gaat.

Ik lees een goed boek. Het goede boek

Ik had het antwoord fout. Het foute antwoord.

Oefening 22 Wat is het tegengestelde? Maak het woord ook langer.

Niet jong	ou__	oude	Niet lang	kor__	korte
Niet droog	na__		Niet los	vas__	

Oefening 23 Maak maar langer.

apart aparte

zwart _____

naast _____

eerst eerste

verst _____

stout _____

Oefening 24 Vul in: d of t. Maak het woord langer en luister goed.

 Is de aarde pla__ of ron__?
 Smaakt die vrucht zuur of zoe__?
 Ben je nog steeds kwaa__?
 Hij zwemt naak___.

 Is het kou__ buiten?
 Is de deur wel dich__?
 De weg is erg bree__.
 Zijn haar is blon___.

Oefening 25 Vul een passend woord met een d of t aan het eind in.

- 1 Hij schopt de bal kei_____ in het doel.
- 2 Het sneeuwt. Is de weg g_____?
- 8 De bal is niet vierkan_____ maar r_____.

Oefening 26 Vul de goede letter in: d of t

zach__	pla__	rech__	tries__	kou__
naak__	ou__	wij__	ro__	laats__

Oefening 27 Nu wat moeilijkere woorden, maak gewoon langer.

lopen__	uitsteken__	vooruitstreven__
werken__	slapen__	hartverscheuren__

Oefening 28 Van de woorden hieronder kun je een nieuw woord maken door er hart of hard voor te zetten. Schrijf ze in de goede rij.

<i>chirurg</i>	operatie	slag	hout	gekookt	klep	horend
patiënt	loop	rijder		<i>board</i>		kwaal

hart (lichaamsdeel)	hard (niet zacht)
hartchirurg 	hardboard

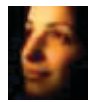
Deel 3 Door elkaar, moeilijker

Oefening 28 Vul in: d of t

	balle_		werel_
	vruch_		aanrech_
	eilan_		schil__pa__
	skele__		asfal_

Oefening 30 Schrijf het goede woord bij het plaatje.

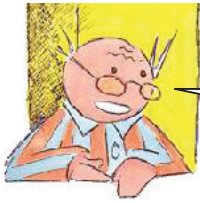
gelaat	aambeeld	gerecht	schuit
onkruid	slag tand	(broodje met) maanzaad	pissebed

Oefening 31 Vul in d of t.

	Ik ben hier aan de kus__. Ik loop op het stran__. Is het water kou__? De luch__ is blauw. Er liggen schelpen op de gron__. In het zan__ kan ik fijn spelen. Ik zie geen boo___.
---	---

Oefening 32 Vul in d of t.

Gewoon langer maken en je hoort of je een d of een t moet invullen.

apar_
fjor_
naal_
vlech_
balle_
skele_
plicht_
straa_
beel_
moor_
sprui_

elan_
vijan_
badma_
omele_
splee_
avon_
waar_
sproe_
klach_
burch_
strij_

piraa_
haar_
aren_
gebo_
bilje_
schui_
kievi_
etike_
table_
kaar_
koor_

talen_
insec_
misdaa_
sieraa_
asfal_
cemen_
verraa_
ochten_

zwemba_
objec_
serve_
armban_
afgron_
toile_
boeke_
plin_

moster_
leeftij_
due_
gro_
vanavon_
schul_
suffer_
loke_

Oefening 33 Ook midden in het woord d of t.

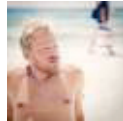
kas_ deur
hoof_ doek
ron_ vaart
bran_ weer
han_ schoen

Oefening 34

Ook midden in het woord d of t.
Teken zelf een pijl van het woord naar het plaatje dat erbij past.

bran__weerman
hoof__sta__
bloe__roo__
ron__vaar__boo__
wil__vreem__
hoof__won__
oerwou__
stran__stoel
herfs__maan__

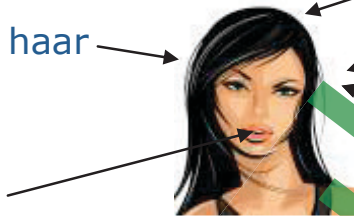
vin__plaats
zan__bak
zen__tij__
voe__stap
lui__keels
bran__kas__
broo__mes
frui__schaal
scha__kist

boo__toch__

Oefening 35

Vul de goede letter in.

zwar__haar

hoof__

gezich__

gela__

blon__

oogli__

mon__

tan__

Oefening 36

Vul de goede letter in.

Wat is het verschil?

Je kunt het alleen horen als je de woorden langer maakt.

 dier	rat	rad	 draaiend rad
 lichaamsdeel	hart	hard	 hij brult hard

Oefening 37

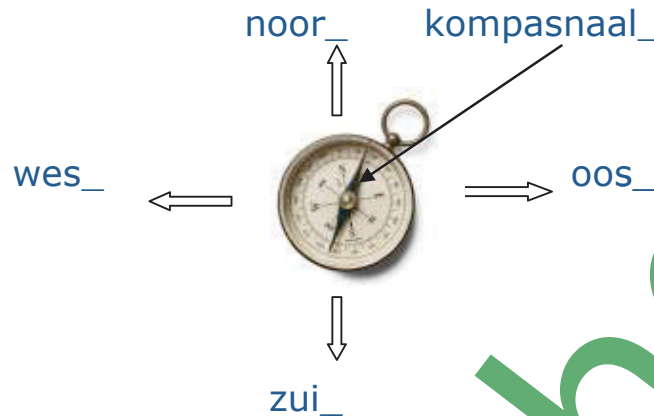
Vul de goede letter in.

Hij heeft last van zijn har___. Daarom loopt hij niet meer har___.

Wa__ doe je? Ik loop op het wa__.

Is de mei__ aan het stofzuigen? Daar loopt een rode mij__ op het hout.

Oefening 38 Vul de goede letter in.

Oefening 39 Welk woord hoort bij het plaatje?

gewaad ooglid inhoud laminaat potgrond nijlpaard rechthoek rietveld

		<input type="text"/>	

Oefening 40 Vul het goede woord in.

De ridder heeft een zwaar__ in zijn han__.

Wist je dat er een zwaar__vis bestaat?

Het lijkt ne__ of er een zwaar__ op zijn kop is.

Soms spoelt er een aan op het stran__.

En wist je dat er een zwaar__walvis bestaat?

We noemen hem ook wel orka.

Deel 4 Verkleinwoorden

Om van een woord met d of t aan het eind een verkleinwoord te maken, zet je er *je* achter:

hond – hond**je** kat - kat**je**
 bord – bord**je** kast – kast**je**

Oefening 41 Maak er een verkleinwoord van.

eind	<i>eindje</i>	lucht	
kind		puist	
kant		pond *	

Allemaal woorden met *dje* of *tje* aan het eind. Dat verschil hoor je niet! Je hoort in beide gevallen *tje*.

Even van het verkleinwoord het gewone woord maken en dat verlengen. Dan weet je of je *dje* of *tje* moet schrijven. Kijk maar!

<i>Je hoort</i>	gewoon woord	<i>Je schrijft</i>
tje	bord (borden)	bord je
	kast (randen)	kast je
	plant (planten)	plant je
	rand (randen)	rand je

Oefening 42 Kijk goed naar de voorbeelden. Vul dan in.

<i>Het basiswoord:</i>	het gewone woord langer gemaakt	<i>Je schrijft</i>
<i>vlecht</i>	<i>vlechten</i>	<i>vlechtje</i>
<i>band</i>	<i>banden</i>	<i>bandje</i>
<i>wond</i>		
<i>nest</i>		

Verkleinwoorden met *tje* aan het eind kunnen ook horen bij woorden die niet op een t eindigen:

kuil – kuiltje traan - traantje
 school – schooltje kruin - kruintje

Soms is het lastig. Zo zijn **maantje** en **maandje** en **boortje** en **boordje** allebei goede woorden. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor **radje** en **ratje** en **pondje** en **pontje**. Het hangt van de betekenis af voor welke je moet kiezen.

	
De maan schijnt.	Nog één maand en dan ben je jarig.
Het maantje schijnt.	Nog een maandje wachten.

Maak van het verkleinwoord eerst het gewone woord:

maandje komt van maand: één maand - twee maanden.

maantje komt van maan: en daar komt dan *tje* achter.

Oefening 43 Maak er een verkleinwoord van. Kijk wel uit. Er zitten een paar lastige tussen.

pad (weg)		mand	
pad (dier)		kas	
pa		kast	
blad		piano	
gat		graat	
wand		graad	
want		vat	
maand		maat	
maan		naad	

Oefening 44 Maak een verkleinwoord

De sleutel lag op het (rand) _____ van de tafel.

Het meisje heeft een (vlecht) _____ in haar haar.

De vogel bouwde een klein (nest) _____.

Ga je mee een (eind) _____ lopen?

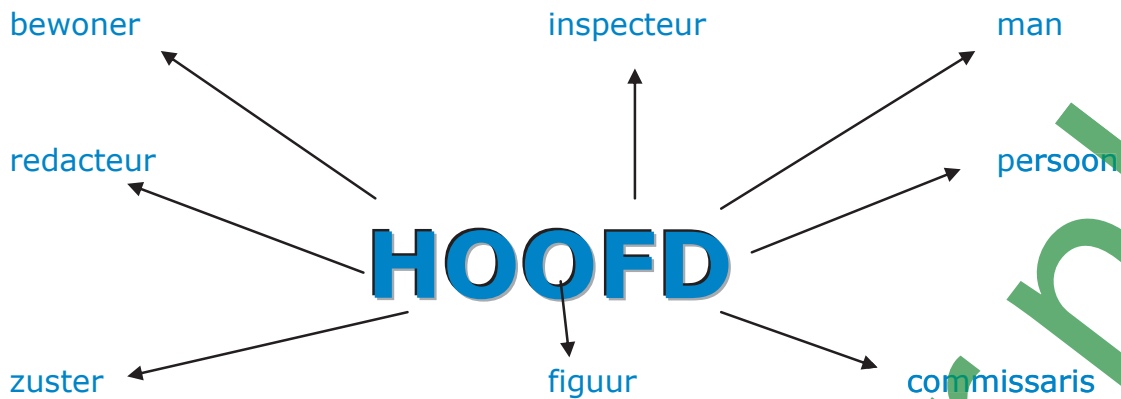
Het poesje lag in een klein (mand) _____.

Kan de verwarming een _____ (graad) lager?

Deel 5 Door elkaar

Oefening 45 Maak van twee woorden een woord:

hoofd + figuur = hoofdfiguur

De **hoofdfiguur** in een boek is de belangrijkste persoon in het boek.

Schrijf hieronder nog meer belangrijke personen met hoofdfiguur

hoofdfiguur _____

klasse	letsel	bureau	menu	letter	nerf	oorzaak
deksel	doek	plaats	rekenen	steun	rol	schotel
plaats	schakelaar	schotel	wond	zaak	haar	gerecht
ingang						

Kun jij nu enkele woorden maken met hoofd? Kies uit de woorden hierboven.

Oefening 46 Vul het goede woord in.

1. Hij pleegde de misdaa__ in de vroege ochten__.
2. In de avon__ gaat hij altij__ in ba__.
3. Het is zijn schul__ dat we nie__ op tij__ waren.
10. Wist je dat een sleutel ook een baar__ heeft?
20. Hij heeft een har__stilstan__ gehad.
21. Op het ran__je van het tafelbla__ ligt een klein bor__je.
22. Zie je de hoof__nerf van dit bla__?

zijnerf

Deel 4 Woorden met -heid

Let ook op de d aan het eind van woorden op -heid. Dat daar dan een d moet staan kun je zien, als je er meervoud van maakt:

- hoeveelheid - Er lagen grote hoeveelheden sneeuw op de weg.
wreedheid - Keizer Nero heeft vele wreedheden begaan.
zekerheid - Hij heeft die zekerheden nodig.

Oefening 47 Zet in het meervoud

bezigheid _____ dwaasheid _____

zwakheid _____ mogelijkheid _____

Oefening 48 Vul het goede woord in.

-HEID

hoeveelheid	verlegenheid	vermoeidheid	waarheid	
duizeligheid	vrijheid	werkelijkheid	luïheid	zeldzaamheid

Vader koopt een flinke _____ gereedschap.

Mijn oma heeft veel last van _____.

Ik kreeg een rood hoofd van _____.

narigheid	aardigheid	beroemdheid	vrolijkheid	veiligheid
-----------	------------	-------------	-------------	------------

Ze heeft veel problemen. Ze huïlt van _____.

Doe je gordel om, dat is voor de _____.

Oefening 48 Vul het goede woord in.

netjes	netheid	veilig	
doof		hoeveel	
hees		nieuwsgierig	

Deel 4 Woorden met -teit en -tijd

Als je zegt: tijd en teit, hoor je geen verschil. Maar er is wel verschil.
Maak maar eens langer:

maaltijd twee maaltijden

majesteit twee majesteiten

Tijd heeft te maken met een klok.

Bedtijd: het is tijd om naar bed te gaan.

Leeftijd: hoeveel tijd heb je al geleefd?

Oefening 50 Vul maar in.

Etenstijd - Het is tijd om te _____.

Wachttijd - Je moet nog een poosje _____.

Het woordje **teit** betekent niet echt iets.

We noemen dat een achtervoegsel.

majes teit majesteit

kwali teit kwaliteit

tijd of teit?

winter _____ oer _____ laad _____

maal _____ reis _____ ridder _____

Oefening 51 Nu wat langere en moeilijke woorden.

aar__bevingsgebied aar__beiblad aar__gasvoorraad
 aar__appelveld aard = aarde

biljar__tafel raa__sel
 schoonhei__swe__strij__ tan__pasta
 gezon__hei__stoestan__ stan__beel__
 gron__gebie__ stan__plaats
 vijfhonder__duizend bran__stof
 interlan__we__strij__ stran__wacht

Controledictees

Controledictee 1 (blz.12) Schrijf alleen de woorden met d of t op.

1	Ik zie een <i>hert</i> in het bos.	10	Draagt hij een <i>baard</i> ?
2	Wie bespeelt de <i>blokflut</i> ?	11	Die <i>taart</i> is wel lekker!

Controledictee 2 (blz. 15) Schrijf alleen de woorden met cht of gt op.

1	Die opa is erg <i>oud</i> .	10	Is die som wel <i>goed</i> ?
2	Het eten wordt <i>koud</i> .	11	Nee, hij is <i>fout</i> .
3	Is dat <i>echt</i> gebeurd?	12	Ze heeft <i>blond</i> haar.

Controledictee 3 (blz. 21) Schrijf alleen de woorden met d of t op.

1	Woon je op een <i>eiland</i> ?	10	Ik keek hem in zijn <i>gelaat</i> .
2	Wie zijn <i>schuld</i> is dat?	11	Dat kwam <i>hard</i> aan!
3	Een geraamte heet ook <i>skelet</i> .	12	Die <i>meid</i> kan goed voetballen.

Eindtoets

Vul in: d of t

1	Kom binnen, het is etenstij__.
2	Ik ga op visite voor de gezellighei__.
3	Hij studeert aan de universitei__.
4	Ben jij je han__schoen kwij__?
5	Hij heeft een roo__ hoof__ van kwaa__hei__.
6	Eens per maan__ koop ik een bla__ om te lezen.
7	Toen ik op de gron__ viel, had ik een hoof__ won__.
8	Eet je die broo__kors__ ook op?
9	Zal ik je een voorbeel__ geven?

K2-Publisher.nl